

УДК 72.02

Аспірантка Кумейко М.К.

*науковий керівник професор, доктор архітектури Слєпцов О. С.
кафедра Основ архітектури і архітектурного проектування
Київського національного університету будівництва і архітектури*

ВИСВІТЛЕННЯ ОСНОВНИХ АСПЕКТІВ МЕТОДИКИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ АРХІТЕКТОРІВ В УКРАЇНІ ТА ЗАКОРДОНОМ

Анотація. Розглянуто методичні аспекти підготовки архітекторів Київського національного університету будівництва та архітектури та Массачусетського технологічного інституту.

Ключові слова: Київський національний університет будівництва і архітектури, Массачусетський технологічний інститут, архітектурний факультет, методика підготовки, рейтинг.

На сьогодні підготовка якісних фахівців архітектурної справи є актуальним питанням, по-перше, країні необхідна, насамперед культурна та інтелігентна молодь, а архітектор завжди мав саме такі характерні риси. По-друге, країна будується і має попит на спеціалістів архітекторів. Як в будь-якому процесі, для кращого результату необхідно ділитись досвідом і переймати його. Тому досить важливим є своєчасний порівняльний аналіз методики підготовки архітекторів в Україні з підготовкою архітекторів в інших країнах.

Методичні аспекти підготовки архітекторів у системі вищої освіти можна зустріти в дослідженнях Л.В. Василенка, Є.М. Бавикіна, М. Г. Бархіна, П.П. Безродного, В. І. Єжова, О. В. Кащенко, Л. М. Ковальського, Г. І. Лаврика, І.Й. Лошакова, В.В. Чепелика.

В статті розглянуто основні аспекти методики підготовки архітекторів на прикладі Київського національного університету будівництва та архітектури (КНУБА), та на противагу, Massachusetts institute of technology (MIT) – який другий рік поспіль переможець міжнародного рейтингу в сфері освіти.

На архітектурному факультеті КНУБА в даний час готують бакалаврів, фахівців і магістрів архітектури і мистецтва. Архітектурний факультет здійснює набір за трьома напрямками: «Архітектура», «Образотворче мистецтво» і «Дизайн».

У складі факультету десять кафедр: кафедра Містобудування, кафедра Основ архітектури й архітектурного проектування, кафедра Архітектурного проектування цивільних будівель і споруд, кафедра Теорії архітектури, кафедра Дизайну архітектурного середовища, кафедра Малюнка й живопису, кафедра

Архітектурних конструкцій, кафедра Нарисної геометрії, інженерної й машинної графіки, кафедра Філософії, кафедра Інформаційних технологій в архітектурі, кафедра Ландшафтної архітектури.

На кафедрах факультету реалізуються спеціалізації: теорія архітектури, архітектура житла, архітектура громадських будівель, архітектура виробничих (промислових) будівель і споруд, ландшафтна архітектура, інтер'єр, реконструкція і реставрація архітектурних об'єктів, інформаційні технології в архітектурі, енергозбереження в архітектурі. Нині на архітектурному факультеті навчається понад 1700 студентів.

Л.Г. Бачинська, професор кафедри Основ архітектури та архітектурного проектування, автор досліджень методики підготовки архітекторів та програми дисципліни “Архітектурне проектування” для спеціальності 8.7.120.101 “Архітектура будівель і споруд”, що відображає мету, завдання та зміст кожного з двох етапів підготовки архітектора у структурно-логічній послідовності тем архітектурних проектів та у їхньому зв'язку з теоретичною та практичною підготовкою, а також з врахуванням здійснення комплексного проектування під час процесу архітектурного проектування та участі студентів у науково-дослідницькій роботі.

Вища освіта архітектора складається з двох етапів підготовки. Перший етап є рівнем підготовки бакалавра за напрямом “Архітектура”, який передбачає навчання протягом 4 років за затвердженими МОНУ стандартами освіти. Другий етап передбачає підготовку на протязі 1,5 років спеціаліста - архітектора (проектувальника) або магістра архітектури (дослідника). Архітектурне проектування є основним предметом професійної і практичної виучки студента-архітектора на обох етапах навчання.

Структура навчального плану обумовлена необхідністю досягти головну мету навчання - опанувати методику та культуру архітектурного проектування. Навчальний план має основні складові, котрі нерозривно пов'язані між собою: це — блок дисциплін гуманітарної та соціальної підготовки (становить близько 1/4 обсягу теоретичного навчання), містить, крім гуманітарних, також і професійно-орієнтовані дисципліни, які безпосередньо впливають на підготовку архітектора (історія культури, мистецтва, історія архітектури та містобудування), блок природничо-наукової підготовки (загальним обсягом приблизно 1/5 навчального часу), який формує цикл фундаментальних базових дисциплін, необхідних для набуття професійних знань, блок дисциплін професійної та практичної підготовки (загальним обсягом понад третину часу теоретичного навчання), що утворює комплекс професійних знань з архітектурних та інженерних наук і розподіляється на дві частини: архітектурно-проектні та інженерно-будівельні дисципліни (перші мають

майже втричі більший обсяг, ніж другі), а також блок дисциплін за вибором ВНЗ та студента, які відносяться до гуманітарної та професійно-практичної частин підготовки архітектора (загалом становить приблизно 1/4 обсягу теоретичного навчання).

Крім того, навчальним планом передбачена практична підготовка студентів, до якої відносяться дисципліни фундаментальної та професійної підготовки: архітектурне проектування, композиція, образотворче мистецтво, вибіркові дисципліни — навчальні практикуми та навчальні і виробничі практики, якими завершується студіювання кожного навчального року.

Процес опанування певних дисциплін природничо-наукової підготовки та теоретичної частини професійної підготовки відбувається як засвоєння декількох основних предметів, що складаються з окремих змістовно зв'язаних між собою розділів.

Навчальний план підготовки архітектора складається з циклів гуманітарних і соціальних дисциплін, природничо-наукової підготовки та професійної і практичної підготовки, останній розподіляється на архітектурно-проектні та інженерно-будівельні дисципліни. Дисципліни усіх циклів формують необхідну для архітектора систему знань, що пов'язані між собою за структурно-логічною схемою. Майже всі вони безпосередньо або опосередковано впливають на архітектурне проектування.

Оскільки архітектурне проектування є основним предметом професійної і практичної підготовки студента-архітектора і навчання архітектурному проектуванню разом з опануванням блоку теоретичних знань і засобів зображувальної культури є головною метою навчання, тому, в КНУБА, сукупно з його вибірковою часткою воно складає 27%. Отож, і гуманітарний цикл, і архітектурне проектування становлять приблизно четвертину від усього обсягу теоретичного навчання і співвідносяться між собою як 9:10 (відповідно частка архітектурного проектування - більша).

Таким чином, комплексне архітектурне проектування, етапи навчання кому відповідають етапам теоретичної підготовки і складаються з І – загальної підготовки (основ архітектурної графіки, композиції); II – основної підготовки (вивчення типології будівель та споруд); III – спеціальної підготовки (навчання методології у відповідності із спеціалізаціями), в співвідношенні з одночасним засвоєнням інженерних розділів в архітектурному проекті як результатів відображення отриманих студентом знань, виконанням науково-дослідної частини на стадії передпроектного аналізу, пошуку найліпшого проектного рішення шляхом співставлення варіантів у складі кожного архітектурного проекту - містить в собі усі основи підготовки фахівця-архітектора і формує

творче мислення спеціаліста широкого профілю на основі нерозривного зв'язку усіх елементів навчання.

Компанія «Quacquarelli Symonds», яка більше 10 років займається глобальним вивченням сфери освіти, підготувала рейтинг головних архітектурних університетів світу, згідно якого, і в 2015р., і в 2016р. переможець – Massachusetts Institute of Technology (MIT) – Массачусетський технологічний інститут приватної форми власності. Тому для порівняльного аналізу було обрано саме його. Було проаналізовано департаменти та предмети, що викладаються в МТІ. Згідно дослідження, виявлено досить новаторський підхід в методиці підготовки архітекторів. МТІ поєднує в навчальному процесі технології, медіа і наукові дослідження. На факультеті навчається близько 11000 осіб, з яких 60% аспірантів та 40% студентів, а також близько 3 600 іноземних громадян (82% аспірантів та 18% студентів). Інститут розділений на 5 шкіл і департаментів, які поділяються на кафедри та напрямки.

Одна з п'яти шкіл-факультетів МТІ - Школа архітектури та міського планування (School of Architecture and Planning) - найстаріша в МТІ. Вона була утворена в 1865 р одночасно з початком роботи університету та першим набором студентів. У 2007-2008н навчальному році в ній навчалися 650 студентів в основному за програмами магістратури, при цьому тільки кафедра архітектури пропонувала програму для бакалаврів, для вступу на інші було необхідним закінчення коледжу.

Крім цієї кафедри в школу також входять кафедра вивчення урбанізації та міського планування, лабораторія масових комунікацій, центр нерухомості і центр візуальних досліджень. Кожна з них була першою у своєму роді.

Кафедра міського планування створена в 1932 році і є найстарішою в цій області. Лабораторія масових комунікацій відома в усьому світі як родоначальник мультимедійних систем і інкубатор нових дизайнерських ідей. Центр нерухомості першим запропонував повномасштабну університетську програму для ріелторів і вданий час залишається лідером в цій області. Центр візуальних досліджень пропонує нові види образотворчих мистецтв, такі як плазмові скульптури, голографічні методи створення зображень і ін.

У школі представлений повний цикл навчання: бакалаврат (4х-річна програма The Bachelor of Science in Architecture (BSA)), магістратура (the Master of Architecture (MArch) - 3.5 року, The Master of Science in Architecture Studies (SMArchS) - 2.5 року) і докторантура (Doctor of Philosophy in Architecture (PhD) - мінімум 2 роки). Є можливість дистанційного on-line-навчання. Архітектурна школа МІТу володіє просто величезними навчальними площами, великою бібліотекою і обладнана новітніми комп'ютерними системами і технологіями.

Акцент на розвиток практичних навичок, пов'язаних займає центральне місце в місії кафедри Міського планування: студенти працюють з громадськими організаціями, державними установами або приватними фірмами під керівництвом професорсько-викладацького складу, які беруть участь в проектах на місцях.

«Media Lab» - лабораторія масових комунікацій, створена в 1968 році в Media Lab відома в усьому світі як центр передових досліджень на стику обчислень і мистецтва. Значна частина роботи організована в консорціуми, що фінансуються за рахунок корпоративних спонсорів і сумісних програм з іншими відділами МІТ. Академічна програма тісно пов'язана з програмою досліджень, культивуючи новий набір загальних проблем, які стають основами нової наукової дисципліни.

Центр нерухомості є одним з багатьох міждисциплінарних центрів в МІТ, покликаних сприяти зростанню знань в тих областях, які пронизують традиційні кордони відділу для більшого сприяння обґрунтованій професійній практиці.

Центр також забезпечує постійний форум для обговорення актуальних питань студентами, викладачами і практиками.

Центр візуальних досліджень орієнтований на мистецтво як науково-дослідну практику, розробку методів критичного дослідження дизайну і експериментів, а також моделей співпраці в культурній залученості. На основі сильної віри в соціальну роль мистецтва і в художнє керівництво в якості сили для критичного аналізу, програма досліджує роль мистецтва в житті суспільства за допомогою звуку і відео, фотографії і дизайну, а також за допомогою експериментальних засобів масової інформації та нових жанрів.

Згідно дослідження, можна зробити висновок, що основною відмінністю в методиці підготовки архітекторів є те що у МТІ підхід є більш новаторським, а в КНУБА більш класичний.

Київський національний університет будівництва та архітектури є провідним ВНЗ в Україні з підготовки архітекторів, завдяки кількості кадрів, набору кафедр та методичній підготовці. З лав факультету, та зокрема кафедри, вийшли видатні зодчі, які збудували для країни об'єкти національного масштабу. Однак на сьогодні, українські ВНЗ в рейтингу QS відсутні на відміну від Массачусетського технологічного інституту.

Фахівці QS при складанні своїх рейтингів враховують чотири головні чинники: дослідницьку діяльність, освітні програми, подальше працевлаштування студентів та міжнародні відносини. При цьому, опитуються роботодавці і науковий склад, підраховується співвідношення студентів до викладачів, число опублікованих дослідних робіт і частка іноземних студентів і

професорів. Необхідно реорганізувати архітектурну освіту в Україні по всім чотирьом вищезазначеним чинникам. А також, оскільки актуальність проблеми є загальнодержавною, країна потребує окремого архітектурного інституту. Поява в міжнародному рейтингу та

Література

1. Архітектурне проектування; Програма дисципліни для напряму 1201 "Архітектура" спеціальності 8.7.120.101 "Архітектура будівель і споруд". Розроб. Л.Г. Бачинська - 2-ге видан., перероб. та доп. – К.: КНУБА, 2010. – с. 94.
2. Бархин Б.Г. Методика архитектурного проектирования. М.: Стройиздат, 1982.
3. Кащенко О.В., Слепцов О.С., Кумейко М.К. Історія архітектурного факультету Київського національного університету будівництва і архітектури – архітектурний вісник КНУБА. Наук.-вироб. збірник / Відповід. ред. Куліков П.М. – К.:КНУБА, 2015. – Вип.6 – с. 95 – 110.
4. Офіційний сайт МТІ: <http://web.mit.edu/>
5. Офіційний сайт рейтингу QS: <http://www.topuniversities.com/>

Аннотация. Рассмотрены методические аспекты подготовки архитекторов Киевского национального университета строительства и архитектуры и Массачусетского технологического института.

Ключевые слова: Киевский национальный университет строительства и архитектуры, Массачусетский технологический институт, архитектурный факультет, методика подготовки.

Abstract. The article explores the methodical aspects of training architects at the Kyiv National University of Construction and Architecture and the Massachusetts Institute of Technology.

Key words: Kyiv National University of Construction and Architecture, Massachusetts Institute of Technology, Faculty of Architecture, training method, ranking.